

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUC

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUC

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

email: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: ŠKOLA RADOSTI, ŠKOLA KVALITY

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3688

EU PENÍZE ŠKOLÁM

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUČ

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUČ

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

email: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

Autor:	<i>Mgr. Johana Hřivnová</i>
Vzdělávací oblast:	<i>Jazyk a jazyková komunikace</i>
Vzdělávací obor:	<i>Český jazyk</i>
Vzdělávací předmět:	<i>Český jazyk</i>
Ročník:	<i>9.</i>
Tematická oblast:	<i>Literatura 19. a 20. století</i>
Téma hodiny:	<i>Literární směry 1. poloviny 20. století 1</i>
Označení DUM:	<i>VY_32_INOVACE_36.12.HRI.CJ.9</i>
Vytvořeno:	<i>24. 02. 2014</i>

LITERÁRNÍ SMĚRY 2. POLOVINY
20. STOLETÍ

Jak vypadala literatura v tomto období a co ji ovlivňovalo ????

- Druhá světová válka - ta ovlivnila literaturu jednoznačně nejvíc. Byl podstatný rozdíl mezi prvními literárními reakcemi na válku u východních a západních spisovatelů

východ - pohled na válku byl politicky uvědomělý a knihy se soustředily na vrcholné scény.

západ - střízlivé líčení válečných scén, rozbor psychicky jedince.

- Vlivem války se u lidí objevují pocity ohrožení, úzkosti a odcizení.
- Většina děl vycházela po roce 1945.
- Knihy reagovaly na válečné události.
- Začala vycházet díla, která byla napsána během války.

Deník Anny Frankové

Autentické zážitky židovské dívky, která se skrývala v Amsterdamu se svými rodiči, sestrou a dalšími známými v improvizovaném úkrytu.

Obr.1

Ztracený deník sovětské školačky Niny Lugovské

Kniha má zvláštní osud – 8.října 1932, kdy je datován první zápis, je Nině 13 let. Poslední zápis je ze 2.ledna 1937. Za dva dny byla Nina zatčena, její deník byl zabaven a „závadné“ pasáže byly v knize podtrženy. Na jejich základě byla Nina obviněná, že plánovala teroristický čin proti Stalinovi. Protože byla mučena, přiznala se a strávila pět let v gulagu a další léta ve vyhnanství. Do své smrti v roce 1993 žila na Uralu a věnovala se malování krajin. Svůj deník už nikdy neviděla. Deník byl nalezen v ruském státním archivu v roce 2000 a teprve poté vyšel ve všech světových jazycích.

Clařina válka - Clara Krammerová

Deník Otty Wolfa

Deníkové záznamy židovského chlapce Otty Wolfa, který se se svou rodinou téměř po celou dobu války skrýval před transporty u obce Tršice u Olomouce, jsou vybrány ze stejnojmenné knihy vydané nakladatelstvím Sefer a Nadací Tereziánská iniciativa v roce 1997.

EXISTENCIONALISTÉ

ROZHŇEVANÍ MLADÍ MUŽI

BEATNÍCI

NEOREALISTÉ

TVŮRCI NOVÉHO ROMÁNU

POSTMODERNISTÉ

MAGICKÝ REALISMUS

EXISTENCIONALISMUS

Existencialismus v literatuře má své kořeny ve stejnojmenném filozofickém směru, který vznikl po 1. světové válce v Německu. Hlavním představitelem byl Sören Kierkegaard.

V literatuře se začal objevovat ve 40. letech a jde o přímou reakci na události té doby, reakci na tíživou situaci během války a po válce.

Tento směr rozšířili zejména francouzští filozofové a spisovatelé.

JEAN PAUL SARTRE

- francouzský filozof, publicista a spisovatel, který odmítl Nobelovu cenu, která mu byla udělena v roce 1964.
- podle Sartra je člověku dána schopnost svobody a výrazem této svobody je čin - pokud člověk čin nevykoná, je lidská existence zbytečná, absurdní.

„Má-li mít lidský život smysl, nemůžeme se stáhnout do neutrálního postoje“.

Obr.2

DÍLO

Bytí a nicota - filozofická úvaha

Hnus - román

Mouchy - drama

Zedě - soubor novel (pojmenovaný po jedné z nich), jejichž hlavní hrdinové jsou lidé, kteří se uzavírají sami do sebe a chtějí žít mimo společnost. Mezi sebe a ostatní lidi staví „zedě“.

ALBERT CAMUS

- *Filozof a spisovatel, který ve svých dílech hledal neustále odpověď na otázku „Jak se má chovat člověk, který nevěří ani v Boha, ani v sílu rozumu.“*
- *1957 mu byla udělena Nobelova cena za literaturu.*

DÍLO

Cizinec - román, jehož hlavní hrdina zastřelí na pláži Araba, aniž by k tomu měl důvod. Následuje zatčení a odsouzení k smrti.

Mýtus o Sisyfovi - filozofický spis

ALBERT CAMUS

ROZHNĚVANÍ MLADÍ MUŽI

V 50. a 60. letech dochází mezi mladými lidmi ke vzpourám proti společnosti, politice, studené válce, válce ve Vietnamu apod.

V Anglii toto hnutí představují zejména tzv. rozhněvaní mladí muži, patří sem ale i ženy. Jedná se o literární skupinu, která svojí nepřizpůsobivostí směřovala proti zavedenému anglickému pořádku, proti společenské hierarchii. Jejich díla jsou tedy určitou sociální kritikou.

Za tímto účelem vzniká nový žánr, tzv. univerzitní román, který je reakcí na rozvoj univerzitního života v Anglii a v Evropě vůbec (od roku 1944 platil v Anglii zákon, který umožňoval vysokoškolské vzdělání i nižším společenským vrstvám. Tito mladí ale po studiu zjistili, že pouze vysokoškolské vzdělání jim nezaručuje vstup do vyšších vrstev).

KINGSLEY AMIS

- *Anglický spisovatel, který se bránil tomu, aby byl k této skupině přiřazován, ale jeho nejznámější dílo **Šťastný Jim** je považováno za typický univerzitní román a stalo se přes noc bestselerem.*

„Manželství je dobrá zkratka, jak se rychle dostat k pravdě“.

BEATNÍCI - BEAT GENERATION

„Posláním poezie nemůže být jenom upřímné vyjádření vlastních pocitů. Jsem přesvědčen, že smyslem poezie - právě tak jako každé jiné lidské činnosti - by mělo být zmenšení lidského utrpení a bolesti, které je ve světě tak mnoho“.

(Allen Ginsberg)

Beatníci jsou americkou paralelou ke skupině Rozhněvaných mladých mužů. Básníci této generace psali poezii, která byla určena k přednesu, k veřejnému čtení a poslechu. Byla přednášena v nočních barech, hospůdkách, kavárničkách, kabaretech apod. za doprovodu jazzové hudby. Básník - recitátor se podobal zpěvákovi pop-music.

Básníci této generace se vysmívali tradičním americkým hodnotám jako jsou bohatství, rodina, loajalita národní hrdost... Odmítali společnost s její disciplínou, dobrými mravy, s její morálkou.

RYSY BEAT GENERATION

Anarchistická výstřednost - šokující móda nebo naopak odvržení jakékoliv péče o zevnějšek.

Snaha docílit „extáze“ - prostředkem není jen jazzová hudba, tuláctví nebo rychlá jízda autem, ale rozkoš je i uměle vyvolaná narkotiky a alkoholem.

Příklon k vyznání Dálného východu - zenbuddhismus.

PROJEVY V LITERATUŘE

- *Bezprostřednost a otevřenost výpovědi.*
- *Vulgarismy.*
- *Otevřené výpovědi.*
- *Erotická otevřenost.*
- *Téma nového životního stylu.*

AUTOŘI

Jack Kerouac

Allen Ginsberg

Lawrence Ferlinghetti

Charles Bukowski

ALLEN GINSBERG

- Americký básník, geniální poeta, nestydatý homosexuál, rozvraceč společnosti a vousatý šarlatán.

(Prokop, V. Přehled světové literatury 20.století. s.39).

DÍLO

Kadiš a jiné básně

Zkáza Ameriky

Kvílení - básnická sbírka z roku 1956.

Obr.4

Viděl jsem nejlepší hlavy své generace zničené
šílenstvím, hystericky obnažené a o hladu,
vlekoucí se za svítání černošskými ulicemi a vztekle
shánějící dávku drogy,
hipstery s andělskými hlavami, celé žhavé po
prastarém nebeském kontaktu s hvězdným dynamem
ve strojovně noci,
kteří v bídě a v hadrech a se zapadlýma očima
a podnapilí vysedávali a kouřili v nadpřirozené
temnotě bytů se studenou vodou, vznášeli se přitom
nad vrcholky velkoměst a kontemplovali o džezu,
(...)

kteří v zoufalství vyzpěvovali z oken, vypadli z okna
podzemky, skočili do špinavého Passaicu, utrhli se
na černochoy, brečeli na celou ulici, tancovali bosí po
střepech vinných sklenek, rozbili gramofonové desky
s nostalgickým německým džezem evropských
třicátých let, dopili whisky a hejkavě zvraceli do
zakrvácených záchodových mís, nářek a troubení
obrovských parních píšťal jim zněly v uších,
kteří se řítili po dálnicích minulosti, jezdili navštěvovat
jeden druhého do své bourákové Golgaty, do bdění
ve vězeňské samotě nebo do džezové inkarnace
v Birminghamu, (...)

JACK KEROUAC

- *nejpopulárnější mluvčí této generace, prozaik a tulák.*
- *v roce 1942 se dobrovolně přihlásil do námořnictva, odkud ho propustili kvůli schizofrenii*
- *na konci 40.let se vydal na cestu napříč Amerikou*
- *a střídal zaměstnání.*

DÍLO

Na cestě

San Francisco blues

Mexico City blues

Doktor Sax

NEOREALISMUS

- 40. a 50. léta
- *umělecký směr v Itálii, který se projevil hlavně v literatuře, filmu a malířství.*

PROJEVY V LITERATUŘE

- *Návrat k realismu - pravdivé líčení poválečné Itálie.*
- *Každodenní život prostých lidí.*
- *Dokumentárnost a hodnověrnost zobrazování.*
- *Nejvíce se uplatňují deníky.*

ALBERTO MORAVIA

- *Oblíbený autor (hlavně mezi ženami), čtenářsky přitažlivý - jeho popularitu zesílilo zfilmování několika jeho knih.*
- *Tématem jeho děl je život poválečné a válečné Itálie.*

DÍLO

Římanka

Nuda

Horalka – román z let 1934 - 1944, kdy se v Itálii hroutí fašistický režim a země byla postupně obsazována německými vojsky. Děj vypravuje římská vdova, která se svou dospívající dcerou utíká před válečnými útrapami do chudého Horského kraje, ukazuje, jak válka mění psychiku lidí.

Tento román byl dvakrát zfilmován. Kuriozitou je, že i přesto, že je mezi oběma zpracování rozdíl 30 let, v obou hraje Sophia Lorenová - nejdříve mladou dceru, potom její matku.

Obr.6

Obr.7

NOVÝ ROMÁN

- *Jde o označení nového románu, který se objevil ve Francii v 50. letech (antiromán).*
- *Skutečnost je redukována na popis věcí a jevů.*
- *V knize není vypravěč, jedna situace je nahlížena z různých úhlů prostřednictvím všech postav.*
- *V knihách se objevují detektivní témata.*
- *Z minulosti vytvářejí „tabulu rasu“*

Obr.8

ALLAIN ROBBE – GRILLET

©2006 malveniko.net

DÍLO

Gumy – v úvodu knihy je popsána situace, představen vrah, oběť i okolnosti zločinu. Tématem je vražda profesora Duponta, který se z obavy o život nechá prohlásit za zavražděného a uchyluje se do ústraní. Jádrem románu jsou různé interpretace profesorovy smrti.

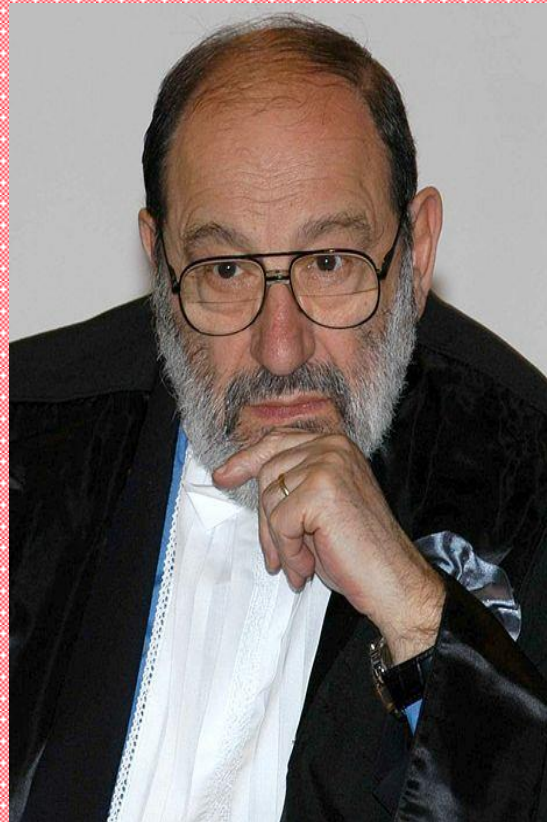
Muž, který lže

POSTMODERNISMUS

- *Literární směr 60.let, který je přirozenou reakcí proti modernismu.*
- *Typická je dvojitá úroveň estetického vnímání díla - kniha promlouvá jak k méně náročnému publiku, tak poskytuje potěšení náročnějšímu publiku.*
- *Postmodernistická literatura spojuje odlišné stylové prvky a žánry. Knihy často obsahují odborné, pokleslé, krásné nebo publicistické postupy literatury.*
- *Postmodernistické romány mají sklon k mystifikaci,*
- *často svojí formou připomínají díla starší.*
- *Autoři často využívají prvků z knih již napsaných - přejímají*
- *z jiných děl - třeba postavy, informace...*

UMBERTO ECO

- Jeden z nejvýraznějších představitelů postmodernismu.
- Italský spisovatel, novinář, redaktor a teoretik umění, který přednášel i na univerzitě.
- Ve světě se proslavil díly *Jméno růže* a *Foucaultovo kyvadlo*

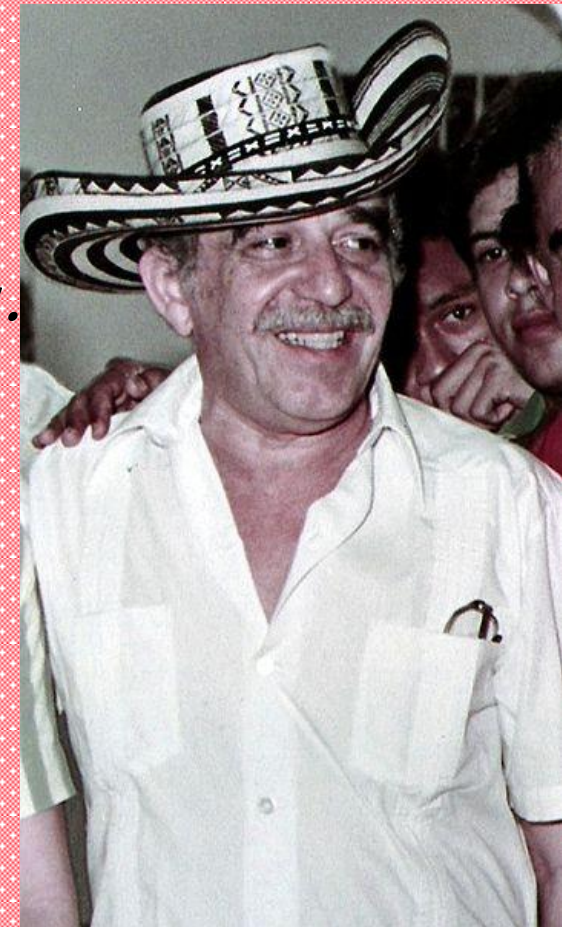
Obr.9

MAGICKÝ REALISMUS

- *Do této literatury jsou zařazovány literatury zemí, kde je silná tradice mytologie a ústní lidová slovesnost*
- *Kolumbie, Argentina, Kuba, Brazílie, ale i Rusko...*
- *Základním principem magického realismu je prolínání dvou světů - vlastní vyprávění spisovatele X magický, mytologický, snový a fantazijní svět.*

GABRIEL GARCIA MARQUÉZ

- Kolumbijec, nejslavnější spisovatel magického realismu.
- Ve světě se proslavil knihami *Sto roků samoty*, *Láska v čase cholery*.
- Za knihu *Sto roků samoty* získal v roce 1982 Nobelovu cenu za literaturu.

Obr.10

ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLOMOUČ

příspěvková organizace

MOZARTOVA 48, 779 00 OLOMOUČ

tel.: 585 427 142, 775 116 442; fax: 585 422 713

email: kundrum@centrum.cz; www.zs-mozartova.cz

Seznam použité literatury a pramenů:

PROKOP, V. *Přehled světové literatury 20. století*. Sokolov : O.K.Soft, 2010. s. 34-45.

SOCHROVÁ, M. *Literatura v kostce pro střední školy*. Praha: Fragment, 1996. ISBN 80-85768-95-X. s.71-74.

Použité zdroje:

Strana 5

[Obr.1][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na [www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Anne_Frank_at_Madame_Tussauds_Amsterdam_\(5524687197\).jpg>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Anne_Frank_at_Madame_Tussauds_Amsterdam_(5524687197).jpg).

Strana 9

[Obr.2][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na [www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Paul_Sartre_FP.JPG>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Paul_Sartre_FP.JPG).

Strana 11

[Obr.3][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na [www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:A._Camus.jpg>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:A._Camus.jpg).

Strana 17

[Obr.4][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na [www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Allen_Ginsberg_1978.jpg>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Allen_Ginsberg_1978.jpg).

Strana 19

[Obr.5][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na [www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kerouac_by_Palumbo.jpg>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kerouac_by_Palumbo.jpg).

Strana 22

[Obr.6][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na [www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sophia_Loren_-_1955.JPG>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sophia_Loren_-_1955.JPG).

[Obr.7][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencí Creative Commons na [www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sophia_Loren_L.A..jpg>](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sophia_Loren_L.A..jpg).

Strana 23

*[Obr.8][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencií Creative Commons na
www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alain_Robbe-Grillet.jpg?uselang=cs>.*

Strana 25

*[Obr.9][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencií Creative Commons na
www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Umberto_Eco_04.jpg>.*

Strana 27

*[Obr.10][cit.2014-02-24]. Dostupný pod licencií Creative Commons
na
www:<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gabriel_Garcia_Marquez_1984.jpg>.*